

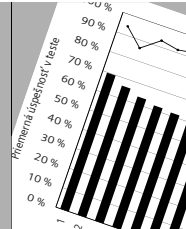
**D. KRÁLIK:
UČÍM DVANÁSTY
ROK A STÁLE
HĽADÁM**

str. 3 - 5

**D. BOŽOVÁ:
SVETLÁ A TIENE
ŽIACKYCH SÚŤAŽÍ**

str. 6 - 7

**AKO BY SME MALI
POROVNÁVAŤ
ŠKOLY?**

str. 8 - 9

DOBRÁ ŠKOLA

I. ROČNÍK

INŠPIRÁCIA PRE ŠKOLY, KTORÉ CHCÚ BYŤ LEPŠIE

JANUÁR 2010 × 03

Čo prinesie rok 2010 nášmu školstvu?

Nejeden učiteľ si možno v uplynulých dňoch kládol túto otázku. Nie som jasnovidec, takže správnu odpoveď nepoznám. Niekolko tipov je však pomerne bezpečných: s veľkou pravdepodobnosťou možno očakávať málo peňazí, kopy zbytočného papierovania, zasa o niečo menej žiakov v školách či nového ministra.

Myslím si však, že naše školstvo potrebuje nielen správne odpovede, ale predovšetkým správne otázky. A tá z nadpisu správna nie je. Cítiť z nej totiž pasivitu a osudovú odovzdanosť tomu, čo život prinesie. Mali by sme sa radšej pýtať: Čo urobíme v roku 2010 s naším školstvom? Na čo sa zameriame? Čo sa pokúsime zlepšiť? Čo budeme navrhovať? Čo presadíme? Čo sa rozhodneme už ďalej netrpieť? Čo sa pokúsime vysvetliť zvyšku spoločnosti? Čo budeme od nej žiadať? Čo nové jej za to ponúkžeme?

Osobne dúfam, že v roku 2010 konečne prestanú učitelia na niečo čakať a naštartujú sa.

V. Burjan
RNDr. Vladimír BURJAN

Premýšľanie o reforme

Máme za sebou rok a pol učenia – prepytujem – po novom. Je to tá reforma, ktorá mala prísť, a či inú čakať? Dovoľte mi hľadať odpoveď na túto otázku celkom osobne.

Raz na konci školského roka sa mi stala veľmi neobvyklá vec. Zamyslel som sa nad posolstvom formulky, ktorou učitelia uzatvárajú triednu knihu. „Učivo odučené podľa tematického plánu. Počet plánovaných hodín: x. Počet odučených hodín: y.“ Týmto vyhlásením dáva učiteľ svetu na známosť, že jeho misia v tomto školskom roku bola úspešná. Ale čo to vlastne tvrdíme? Že misiou učiteľa je odučiť učivo? Je naozaj učivo to, kvôli čomu učíme?

Nemal by to byť skôr žiak?

O pár rokov neskôr sa stalo niečo veľmi podobné. Tentoraz to bolo na začiatku školského roka – pri vypracúvaní tých vyššie spomínaných časovo-tematických plánov. Na konci plánu som písal inú obligátnu formulku: „Časovo-tematické plány vypracované podľa učebných osnov schválených MŠ SR pod číslom xxxxx.“ Čo je teda možnou úlohou? Sprostredkovať žiakom učivo, o ktorom si niekto v tejto krajine myslí, že je dôležité a podstatné? A kde som ja? Kde je priestor pre mňa, aby som realizoval vlastné predstavy o obsahu vzdelávania? Naozaj je mo-

POKRAČOVANIE NA STR. 2

Múdro povedané

Škola nás má pripraviť na život, nie o život!

ŠTUDENTI NA FACEBOOKU

jou úlohou iba zvoliť vhodné metódy?

Myslím, že ak obe vyššie citované formulky skutočne vyjadrujú predstavu o zmysle vzdelávania, potom zároveň sčasti vyjadrujú aj to, prečo som sa s takouto vzdelávacou politikou nestotožnil. Od reformy teda očakávam okrem iného to, že tieto formulky viac neobstoja. Je táto reforma taká?

Pri pohľade na štátne vzdelávacie programy je vidieť niekoľko sľubných náznakov. Napríklad: obsah jednotlivých predmetov je definovaný nielen tematickými celkami, ale predovšetkým výkonovými a obsahovými štandardmi. Tie vyjadrujú, čo by sa mal žiak v škole naučiť. Všimol si ale niekto, že tým pádom je stará formulka bezpredmetná? Lebo triednu knihu sme ňou ukončovali aj v minulom šk. roku, a to aj v reformnom ročníku...

Druhá citovaná formulka sa už v reformných ročníkoch nepoužíva. Vzdelávacie programy sa tvoria na dvoch úrovniach: na štátnej a na školskej. A učiteľ si tvorí časovo-tematické plány až na základe dokumentu, ktorý mal možnosť spoluvytvárať na úrovni školy. Ale prečo je potom väčšina školských vzdelávacích programov takmer zhodná so „vzorovým“ školským vzdelávacím programom, ktorý vydal ŠPÚ? A prečo je tento školský vzdelávací program takmer identický so štátnym vzdelávacím programom?

Aký je priestor pre školy, aby uplatnili svoju predstavu o obsahu vzdelávania?

Základné súradnice reformy sa teda javia v poriadku. Jej slabinou sa ukazuje byť tempo, akým bola zavedená – behom necelého roka a plošne, na celé tri populačné ročníky. Bez odborných diskusií, ktoré by samotným jej tvorcom pomohli zvnútorniť zá-

kladné princípy, o ktoré v nej ide. Bez metodologickej pomoci učiteľom, ktorí majú tvoriť ŠVP, a nielenže s tým nemajú skúsenosti, ale ani nerozumejú základným východiskám, lebo im ich nikto uspokojivo nevysvetlil. Bez toho, aby vzdelávacie programy predmetov mali jednotnú a zrozumiteľnú formu. Bez učebníc.

Najväčšou reálnou hrozbou pre túto reformu je, že bude na papieri vykázaná, ale v školách sa nič nezmení. A to je zlá správa pre jej autorov rovnako ako pre jej kritikov, ktorí po reforme túžili, ale predstavovali si ju inak. Ak nechceme, aby to tak dopadlo, je potrebné sústrediť všetky sily na to, čo štát zanedbal: na vysvetľovanie, tréningy učiteľov, tvorbu metodických materiálov. A dúfať, že štát túto pomoc ocení a nebude ju chápať ako zasahovanie do jeho kompetencií.

× Mgr. Martin KRÍŽ
učiteľ na Gymnáziu v Gelnici
a spolupracovník Konzervatívneho
inštitútu M. R. Štefánika

Máte názor? Dajte ho na papier!

Využite nové nezávislé médium, ktoré dáva učiteľom hlas.

- ▶ Máte návrhy, ako riešiť problémy nášho školstva? Prostredníctvom *Dobrej školy* ich môžete predložiť kolegom na diskusiu.
- ▶ Máte nejakú zaujímavú pedagogickú skúsenosť? Podelte sa o ňu s ostatnými učiteľmi.
- ▶ Máte vo svojom okolí ľudí, ktorých myšlienky a názory sú pre učiteľov podnetné a ktorých by stálo za to v *Dobrej škole* vyspovedať? Pošlite nám tip, pokúsime sa s nimi urobiť rozhovor.
- ▶ Čítali ste nejakú zaujímavú publikáciu, ktorá vás ako učiteľa posunula ďalej? Odporučte ju ostatným.
- ▶ Viete o zaujímavých internetových stránkach vhodných pre pedagógov? Pošlite nám linky!
- ▶ Zaujalo (potešilo, nahnevalo) vás niečo, čo ste si prečítali v *Dobrej škole*? Ozvite sa so súhlasnou alebo nesúhlasnou reakciou!
- ▶ Navrhňte témy, o ktorých by sa podľa vás mala medzi učiteľmi rozprúdiť diskusia.

Svoje príspevky a námety zasielajte na dobraskola@exam.sk alebo poštou na adresu vydavateľa (viď *tiráž*).

Uprednostňujeme kratšie texty (do 4 000 znakov vrátane medzier). Rukopisy a materiály zaslané poštou nevraciamy. Uverejnenie prijatých príspevkov nezaručujeme, v prípade použitia ich **honorujeme**. Za obsahovú a jazykovú stránku príspevkov zodpovedajú autori.

Učím dvanásť rok a stále hľadám, objavujem a teším sa so žiakmi

Rozhovor

Dávid Králik (34) je učiteľom na I. stupni (súkromnej) základnej školy v Bratislave. Kto ho raz videl v akcii, ihneď pochopí, prečo ho jeho žiaci tak milujú. Zaujímajú sa o neho dokonca aj médiá, ktoré inak učiteľov dlhodobo prehládajú. Dávid tak dostáva vzácny priestor na to, aby zapaloval a inšpiroval kolegov a trochu menil obraz

verejnosti o našich školách. A robí to výborne. Popri učení toho neuveriteľne veľa stíha – venuje sa šermu, charitatívnym projektom, pomáha na onkológii... Za Dobrú školu ho spovedal V. Burjan.

Medzi elementaristami nie je veľa mužov. Ako ste sa dostali k učeniu? A prečo na I. stupni?

V podstate to prišlo akosi samo. Vždy som bol taký viac hravý typ, a tak mi učenie menších detí, kde je možné využívať hru, rozprávky, či piesne, prišlo tak nejako bez môjho pričinenia.

Pred časom ste si urobili od učenia krátku prestávku. Prečo?

Svojim žiakom často opakujem, že na väčšinu otázok, ktoré kladieme, poznáme odpoveď, možno len máme strach, vysloviť ju... Aj ja som len človek z mäsa a kostí, takže dôvod môjho (dočasného) odchodu zo školstva bol celkom prozaický – peniaze. Možnosť vziať manželku beztretno na večeru do reštaurácie, deťom kúpiť nové oblečenie vtedy, keď ho potrebujú a nie keď sú peniaze... Nešlo mi o to, byť bohatý, ale môcť slušne žiť...

Napokon ste sa ale k učeniu vrátili...

Asi neuveríte, ale našiel som spôsob, ako slušne žiť popri učení. Pri pive vám ho rád prezradím... (smiech).

Vaši žiaci vám hovoria Dávid a tykajú vám. Predpokladám, že vám to neprekáža. Čo na to iní kolegovia či rodičia? Nemajú voči tomu výhrady?

Aj kolegovia a aj rodičia mi hovoria Dávid a tykajú mi (smiech). Ale vážne... Kým som učil na štátnej škole, decká

mi vykali. Aby som pravdu povedal, nevidím v tom žiadny rozdiel. Teda chcem povedať, že postoje a správanie mojich bývalých a súčasných žiakov mi pripadajú totožné... Autoritu nestaviam na pozícii sily a odstupu, ale na vzájomnej úcte a rešpekte.

Máte už za sebou stretnutie so školskou inšpekciou? Ako dopadlo?

Takéto stretnutie ma zatiaľ, chvalabohu, obišlo. Mám pred ním rešpekt, nakoľko o školských inšpekciách kolujú rôzne nelichotivé chýry. Každopádne preto zatiaľ zostávam v hodnotení školských inšpekcií nestranný. Až ma nejaká navštívi, iste sa o tom dozviete.

Dnes sa často diskutuje o probléme nedocenenia učiteľskej profesie. Máte aj vy pocit, že si vás a vašu prácu rodičia a spoločnosť neváži? Čo sa s tým podľa vás dá robiť?

Poznám taký príbeh: Chlapík chodí každý deň do práce na stavbu. Vždy

„Dôvod môjho (dočasného) odchodu zo školstva bol celkom prozaický – peniaze. Nešlo mi o to, byť bohatý, ale môcť slušne žiť...“

na obed vytiahne sendvič s tuniakom a začne pekelné nadávať. Že tuniaka neznáša, že mu to smrdí, že je to humus... Raz sa už jeho kolega našte a vraví mu: „Však už povedz tej svojej žene, nech ti tam nedáva tuniaka.“ Náš hrdina sa len smutne pousmeje a rezignovane odpovedá, že to asi nepôjde, nakoľko si ten sendvič chystá sám...

Aj ja som mával tuniaka... Momentálne však zažívam takmer denne prejavy nesmiernej úcty a vážnosti zo strany rodičov (a to i napriek tomu, že si so všetkými tykám), aj od širokej verejnosti. Aj moje finančné podmienky sú porovnateľné, ba dokonca trošičku lepšie, s obdobím, kedy som pracoval mimo školstva v súkromnej firme. Na základe osobnej skúsenosti teda tvrdím, že všetko je predovšetkým v rukách samotných učiteľov...

Váš blog je mimoriadne príjemným a inšpirujúcim čítaním. Mnohí sa čudujeme, kde berie zaneprázdnený učiteľ toľko času na písanie príspevkov. Takže, kde ho beriete?

Blog sa vkradol do môjho života celkom nevinne. Pôvodne som písal skôr nejaké duchovné zážitky a vnímal som ho ako hobby. Postupne som si uvedomil, akú veľkú silu má takýto portál a publikovanie na ňom. Čas na písanie nemám, takže väčšinou píšem v noci.

Je to rozumne investovaný čas?

Beriem to, ako súčasť mojej práce a tiež ako jeden z pilierov, vďaka ktorým nemám problémy so spoločenským postavením či finančným ohodnotením.

Väčšina textov na vašom blogu je veľmi „úspešných“ z hľadiska čítanosti aj z hľadiska hodnotení čitateľmi – máte vysokú karmu. Z času na čas však vyvoláte aj negatívne reakcie.

Mám teraz na mysli najmä vaše návrhy na zmenu spôsobu odmeňovania učiteľov. Čo ste vtedy navrhovali?

Len stručne: Navrhoval som, aby plat učiteľov nebol tabuľkový, t. j. stanovený mechanicky podľa počtu rokov odpracovaných v školstve. Moja predstava je, že plat učiteľa by mal mať tri zložky:

1) **Stabilná pevná mzda**, ktorá by sa nemenila a bola by jednotná (nebola by vyššia, než súčasný priemerný príjem a nemala by motivačnú funkciu).

2) **Pohyblivá zložka mzdy, ktorá by bola výsledkom „360-stupňového“ hodnotenia** (t.j. hodnotenia z rôznych uhlov pohľadu). V rámci nej by učiteľa hodnotil riaditeľ, rodičia, žiaci... V tomto hodnotení by hrali rolu aj projekty, súťaže, celoškolské testy atď.

3) **Doplňujúca časť príjmu**, ktorú by tvorili zárobky za prácu na projektoch mimo vyučovania.

Znie to rozumne. Čo sa na tom ľuďom nepáčilo?

Myslím, že najväčším kameňom úrazu bola nespokojnosť so stanovením kritérií „360-stupňového“ hodnotenia. Uvedomujem si, že zavedenie takéhoto systému by nebolo jednoduché a trvalo by možno aj niekoľko rokov. Ale som presvedčený, že je potrebné vytvoriť systém, ktorý bude motivujúci pre tých, ktorí chcú robiť viac a inak.

Považujeme za dôležité, aby sa výrazné učiteľské osobnosti zviditeľňovali na verejnosti a v médiách. Učiteľia

„Som presvedčený, že je potrebné vytvoriť systém, ktorý bude motivujúci pre tých, ktorí chcú robiť viac a inak.“

sa jednoducho musia naučiť hovoriť o svojej profesii tak, že zaujmú širšiu verejnosť. Vám sa to dobre darí. Čo na to kolegovia? Fandia vám alebo prichádzajú aj negatívne reakcie?

Na hodine prírodovedy: po zopakovaní svalov a kostí prišlo na rad srdce.

Ťažko tu generalizovať. Je to asi ako všade inde. Niekomu sa to páči a niekomu nie...

Vytvárajú naše školy dobré podmienky pre prácu učiteľov?

Opäť je ťažké hodnotiť paušálne. Myslím si, že sú riaditelia, ktorí aj napriek zložitej situácii vedia vytvoriť optimálne podmienky, pretože chcú. A sú aj takí, ktorí majú veľa dôvodov, prečo to nejde. Ja mám v tomto smere obrovské šťastie a podporu, ktorej sa mi dostáva od pani riaditeľky. Takú by som doprial všetkým kolegom (smiech).

Učiteľia z vyšších ročníkov sa čoraz viac sťažujú na výrazné zhoršenie klímy v školách, na správanie žiakov a ich prístup ku vzdelávaniu. V „lepšom“ prípade prevažuje nezujem a apatia, v horšom revolta či dokonca agresia voči učiteľom a spolužiakom, šikana, drogy, záškoláctvo... Vidíte nejaké východisko?

Neučím na druhom stupni, takže spomínané problémy poznám iba

z počutia. Riešenie, ktoré mi napadá (samozrejme len hypotetické a bez záruky), je úzka spolupráca medzi rodičmi a učiteľom. Mnoho spoločných triednych aktivít (na spôsob team

buildingu), na ktorých by sa zúčastňovali decká aj rodičia. A hľadanie nových foriem vyučovania, ktoré by žiakov upúťali a zaujali.

Zbadali ste, že u nás prebieha nejaká školská reforma? V čom?

Zbadal. Chcu po nás oveľa viac papierov (smiech).

Naše školstvo má dlhoročnú tradíciu jednotných učebných osnov. Zavedením štátneho a školského vzdelávacieho programu by sa to mohlo trochu zmeniť. Pociťujete ako problém, že máte pomerne presne predpísané, čo a kedy máte svojich žiakov učiť?

Myslím, že voľnosť pri tvorbe vlastných vzdelávacích programov, ktoré by boli individuálne prispôbené učiteľovi, konkrétnym žiakom a podmienkam školy, sa zatiaľ nemala možnosť príliš prejavíť, nakoľko tu nebolo mnoho tých, ktorí by vedeli tento potenciál reformy využiť. Osobne s tým problém nemám. Učím dvanástym rokom a v podstate stále hľadám, obja

„Keby ministerstvo namiesto tlače učebníc venovalo energiu, čas a financie na kvalitnú prípravu učiteľov, bola by reforma omnoho úspešnejšia.“

vujem a teším sa spolu so žiakmi. Neustále mením a tvorím naše plány, ale najmä: mením činnosť v triede.

Zo škôl sa ozývajú nespokojné hlasy, že reforma sa rozbehla bez učebníc, resp. že nové učebnice meškajú a učitelia nemajú z čoho učiť. Používate vôbec pri svojej práci učebnice?

Áno, aj ja prirodzene používam učebnice, i keď len ako doplnok, nie ako hlavnú pracovnú náplň. Iste, je to patália a nepríjemnosť, ale z hľadiska reformy to zďaleka nie je najväčší prechmat, ktorý sa udial. Myslím, že ak by sa aj ponechali staré knihy (ktoré zasa až tak staré neboli) a namiesto rýchlej tlače a distribúcie nových učebníc by ministerstvo venovalo energiu, čas a financie povedzme na kvalitnú prípravu našich učiteľov, bola by reforma v tejto chvíli omnoho úspešnejšia.

Takže podľa vás reforma doteraz veľmi úspešná nebola?

Skúste sa prejsť po školách a spýtať sa detí z reformných ročníkov a ich rodičov, aké výrazné zmeny k lepšiemu zbadali od minulého, resp. predminulého roka...

Dávid nahovoril kolegyňu, aby si obliekla jeho svaloblek.

Dávid, veľká vďaka za rozhovor. Nevie, či vydržíte v školstve dovtedy, kým budem mať vnúčatá v školopovinnom veku, ale ak áno, nájdem si vás!

Nech žije naša reforma!

Reforma je zásadná zmena. Táto základná premisa platí aj pre našu školskú reformu. Sebakriticky sa priznávam, že som pochybovala o zmysluplnosti zmeny, ktorú priniesla vyhláška 282/2009 o SŠ v označovaní jednotlivých ročníkov (§ 3, odst. 8).

Našťastie, počas jednej bezsennej noci sa mi rozjasnilo a pochopila som hĺbku uskutočnenej zmeny. Zmena arabských číslíc na rímske má v sebe mimoriadne poslanstvo. Musíme zabrániť prenikaniu arabského vplyvu do našej kultúry. Nanešťastie, Cyril a Metod, kráľ Svätopluk alebo iní Starí Slováci nám nezanechali naše vlastné

slovenské symboly číslíc. Musíme sa preto uspokojiť s tými rímskymi. Tie sú nám bližšie ako arabské. Iná je však situácia v pomenovaní čísloviek. Tam máme svoje vlastné. Nepotrebujeme prím, sekund... oktávu. Uvedli by sme národ, ktorý je druhým najlepším v Európe v ovládaní cudzích jazykov, do nevedomosti a zmätku. Chudáci žiaci a ich rodičia! Nevedeli by, ktorú triedu navštevujú.

Ak má byť reforma úspešná, nesmie ostať na pol ceste, nedokončená. Preto navrhujem, aby sa poslovenčili aj ďalšie cudzie slová, ktoré robia našu školskú terminológiu nezro-

zumiteľnou pre Slovákov. Ako prvé treba poslovenčiť gymnázium. Gymnázion je grécke slovo a znamená cvičisko. Teda, žiadne gymnáziá, ale cvičiská. A keď evanjelické, ako to naše, tak dobrosprávové (eu angelion je dobrá správa).

S vyhláškou netreba otáľať a treba určiť dôstojný dátum začiatku jej platnosti, najlepšie 1. apríl. Vivat, crescat, floreat, reforma nostra! Nech žije, rastie a rozkvitá naša reforma!

× PhDr. Helena PAŠIAKOVÁ
riaditeľka dobrosprávového cvičiska
v Tisovci

Som veľmi rád, že vychádza časopis Dobrá škola. Dúfam, že rozvíri pokojnú hladinu v našom školstve. ... Budem rád, ak sa v ňom bude môcť k reforme vyjadriť aj bežný regionálny učiteľ. Každý názor je dobrý. Ďakujem a želám všetko dobré.

Karol Holubčík
Cirkevné gymnázium A. Radlinského, Dolný Kubín

S potešením som si prečítal septembrové číslo Dobrej školy. Úplne ma nadchol článok o maturitných testoch od Vlasta. Páči sa mi celkové ladenie vášho občasníka, keďže mám podobné názory na mnohé veci v našom školstve.

Luboš Tejbus
Spojená škola (G a SOŠ), Kollárova ul., Sečovce

Svetlá a tiene žiackych súťaží

Chcela by som reagovať na príspevok V. Burjana z 2. čísla Dobrej školy o žiackych vedomostných súťažiach a odpovedať na niektoré jeho otázky.

Som učiteľkou biológie, anglického jazyka a matematiky s vyše 20-ročnou praxou na ZŠ na Mierovej ul. vo Svite. Zároveň som matkou 20-ročného syna, bývalého žiaka našej školy, účastníka mnohých vedomostných súťaží (okrem iného 5-násobného medailistu z medzinárodných olympiád vo fyzike a informatike). Na problematiku vedomostných súťaží sa teda už roky pozerám zo strany vyučujúcej i rodiča.

V čase mimo vyučovacích hodín sa (okrem iného) venujem príprave žiakov na vedomostné súťaže prírodovedného charakteru (matematická a biologická olympiáda, Liečivé rastliny, Hypoericum...). Istý čas som prípravu na olympiády skúšala realizovať formou záujmového krúžku, ale takýto postup sa mi z viacerých dôvodov neosvedčil. Mimoriadnym prínosom boli a stále sú pre talentovaných žiakov korešpondenčné semináre, ktoré výraznou mierou prispievajú k rozvoju ich schopností. V našej škole máme skúsenosti s viacerými z nich. Súťažné úlohy presahujú svojou náročnosťou rámec školského učiva, vyžadujú viac rozmyšľania a často aj divergentné myslenie. Občas je potrebné štúdium literatúry, niekedy dokonca aj kontakt s príslušnými odborníkmi. Táto

forma súťaží má jednu veľkú výhodu: žiaden časový stres, vypracovávanie úloh v pohode domova a v čase, ktorý si žiak sám zvolí (večer, počas víkendov, a pod.)... Treba tiež vyzdvihnúť skutočnosť, že v prípade nespokojnosti s hodnotením môže účastník poslať organizátorom sťažnosť, na ktorú títo

výsledkových listín celoštátnych kôl matematickej, informatickej a fyzikálnej olympiády prezrádza, že najúspešnejšími riešiteľmi, ba aj víťazmi sú často práve „seminárovi viacbojári“. Títo potom majú možnosť reprezentovať Slovensko na medzinárodných olympiádach. Samotnej účasti na medzi-

Michal Polovka (ZŠ Mierová ul., Svit) – jeden z najúspešnejších účastníkov súťaže Mladý vedec 2008.

vždy reagujú (čo vo väčšine iných súťaží bežne možné nie je). Veľmi dôležitou súčasťou korešpondenčných seminárov sú aj sústredenia najúspešnejších riešiteľov (spravidla dve ročne). Okrem prednášok a riešení úloh (väčšinou hravou formou) ich účastníci venujú určitý čas i športu a relaxu. Výrazným prínosom týchto sústredení je, že mladí ľudia s talentom v istej oblasti majú možnosť (často opakovaných) stretnutí, počas ktorých vznikajú priateľstvá pretrvávajúce dlhú dobu.

Nuž, toto je teda jeden z „receptov na úspech“, za ktorý cítim potrebu sa ich organizátorom úprimne poďakovať, a to ako rodič aj ako pedagóg. Dnes si už žiaci majú našťastie z čoho vyberať a každý tak môže uprednostniť to, čo mu najviac vyhovuje. Pohľad do

národných súťažiach ešte predchádzajú výberové a prípravné sústredenia pod vedením odborníkov, ktorí majú tiež výrazný podiel na úspechoch slovenských študentov v zahraničí.

Najúspešnejší reprezentanti Slovenska – medailisti z medzinárodných olympiád – sú každoročne prijímaní ministrom školstva a oceňovaní *Pamätným listom svätého Gorazda*, čo je tiež významnou motiváciou pre nich samotných do blízkej budúcnosti, ale najmä pre mladších študentov.

Tolko teda klady z môjho pohľadu – je ich naozaj dosť. Našli by sa aj ďalšie, na vymenovanie všetkých tu však nie je priestor. Plne však súhlasím s V. Burjanom, že **žiacke a študentské súťaže majú viac pozitív.**

„Prečo sa pri tvorbe kreditového systému zabudlo na prípravu žiakov na vedomostné súťaže a na prácu s talentami?“

Počas dvoch desaťročí praxe som sa však stretla aj s istými negatívami. Zväčša však nesúviseli priamo so súťažou ako takou, ale s jej „nie celkom domyslenými“ pravidlami, prípadne s postupom organizátorov. Dva negatívne zážitky sa spájajú so zapojením môjho syna Vladimíra do biologickej olympiády. V šk. roku 2002/03 ako žiak 8. ročníka ZŠ v rámci projektovej časti tejto súťaže vytvoril v programovacom jazyku Visual Basic počítačový program na rozlišovanie najznámejších ihličín, ktorý tiež obsahoval obrázky týchto drevín a informácie o nich. V Poprade na okresnom kole zožal aplauz, no v krajskom kole v Prešove zažil hotové „Waterloo“. Prezentačnú mal už v tom čase pripravenú počítačovou formou, zatiaľ čo ostatní súťažiaci sa prezentovali formou plagátov. To, že predbehol dobu, mu bolo vytknuté slovami „*Netreba do biológie tahať informatiku.*“ Komisia tiež spochybnila samostatnosť jeho tvorby a nedala mu možnosť dokázať opak...

V ďalšom školskom roku sa venoval dokumentovaniu flóry Svitú a okolia formou „fotoherbára“ na CD. Vypracovanú dokumentáciu poslal okresnej komisii v potrebnom predstihu, ale mal smolu a jeho úsilie vyšlo nazmar. Vzhľadom na termín konania okresného kola (deň po testovaní deviatakov *Monitor 9*) sa žiadny iný žiak do súťaže neprihlásil a okresné kolo sa nekonalo. Syn teda ďalej postúpiť nemohol. Vzal to športovo: realizoval sa v matematike, fyzike, informatike a geografii. Rozhodol sa však, že už sa biologickým súťažiam venovať nebude. (Pravidlá, ktoré nepočítali s extrémnou situáciou boli o rok upravené.) Viac to vtedy mrzelo mňa, pretože za celé dve desaťročia som kvalitnejšiu prácu v rámci biologickej olympiády žiakov ZŠ nevidela (vytvorené CD využívam dodnes nielen so žiakmi, ale aj pri svojich prednáškach pre učiteľov).

Opakovaným problémom, s ktorým sa učelia i žiaci každoročne

stretávajú, sú kolízie termínov jednotlivých súťaží. Chápem, že pri takom veľkom množstve súťaží a kategórií je to zrejme problém zosúladiť, no nemalo by sa napríklad stávať, aby bolo celoslovenské kolo matematickej olympiády naplánované v čase písomných maturít stredoškôľakov. Takáto kolízia hrozila v školskom roku 2007/08, našťastie po viacnásobných protestoch študentov a učiteľov adre-

Päťnásobný účastník medzinárodných olympiád Vladimír Boža (ZŠ Mierová ul., Svit, Gymnázium D. Tatarku, Poprad) počas odovzdávania Pamätných listov sv. Gorazda v decembri 2007.

sovaných na všetky možné miesta bol nakoniec termín olympiády zmenený. V súvislosti s niektorými súťažami sa mi tiež nevidí korektné, ak zo školského kola do okresného postupuje iba jeden žiak. V prípade viacerých vynikajúcich súťažiacich z jednej školy sú ostatní už vopred „odpísaní“, hoci v konkurencii žiakov z iných škôl by mohli excelovať. Spravodlivejšie by bolo stanovenie určitého bodového limitu, ktorý je potrebný na postup.

Samostatnou (niekedy veľmi problematickou) kapitolou sú súťaže v Prešovskom kraji, ktorý je rozlohou najväčší. Doprava do dejiska súťaže zo vzdialených oblastí trvá veľmi dlho a je komplikovaná. V lepšom prípade

majú účastníci krajského kola trojdňový zážitok, väčšinou však na súťaž musia cestovať vo veľmi skorých ranných hodinách, čo ich výkonu isto nepridá.

Diskutabilná je tiež forma platenia účastníckych poplatkov (štartovného) v niektorých súťažiach. Ako rodič výhrady nemám (synovi sme každoročne financovali napr. účasť v súťaži *Matematický klokan*). Chápem, že usporiadatelia týchto štátom nedotovaných súťaží majú s ich organizáciou spojené náklady. Ako vyučujúca som však v horšej situácii, pretože to iba ťažko vysvetlím žiakom a ich rodičom. (Najmä v súvislosti s tým, že istá časť ich veľmi lenivých spolužiakov dostáva zadarmo učebné pomôcky a obedy za pár centov, no na talentovaných žiakov sa akoby zabúdalo.) Možno je to mojou povahou, asi by som nemohla pracovať v oblastiach, kde treba ponúkať isté produkty. Niektorým kolegyniam sa v zapájaní žiakov do takýchto súťaží darí viac. Všeobecne sa však počet súťažiacich z našej školy so stúpajúcimi poplatkami znižuje, a to i napriek tomu, že takáto činnosť učiteľov je organizátorom súťaží (firmou EXAM) honorovaná. Takýto postup osobne hodnotím veľmi vysoko, pretože mnohé činnosti učelia v školách vykonávajú úplne zadarmo.

Záverom by som sa chcela dotknúť ešte jednej oblasti v súvislosti s novým zákonom o pedagogických zamestnancoch. Prekvapuje ma (a zrejme nie som jediná), že kredity budú učelia získavať iba za vzdelávanie, resp. za publikačnú činnosť. Prečo sa pri tvorbe kreditového systému zabudlo na prípravu žiakov na vedomostné súťaže a na prácu s talentami? Takto je možné, že napriek snahe organizátorov žiackych súťaží budú učelia viac investovať do vlastného vzdelávania ako do starostlivosti o rozvoj svojich žiakov formou súťaží.

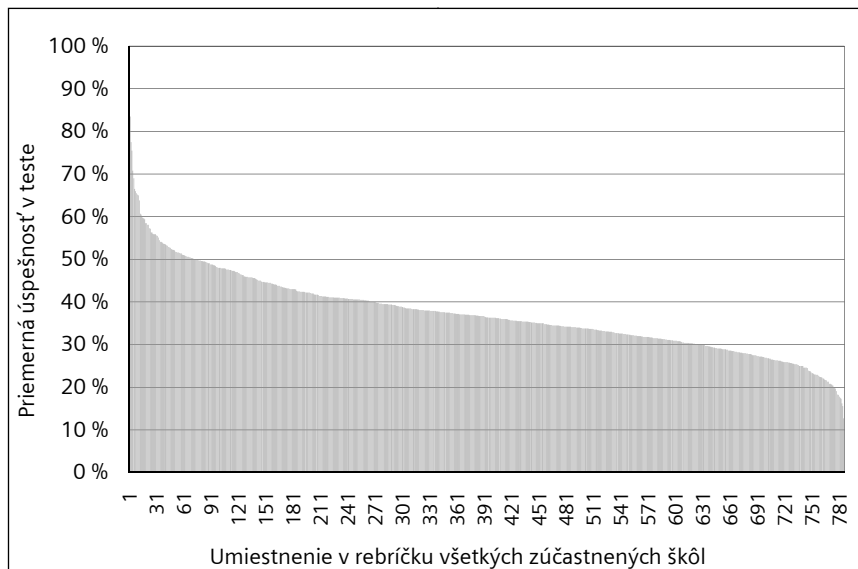
× RNDr. Danica BOŽOVÁ
Základná škola, Mierová ul., Svit

Ako by sme mali porovnávať školy?

Žijeme v dobe plnej súťaží, rebríčkov, porovnávaní. Či sa nám to páči alebo nie, tento trend preniká aj do oblasti školstva a vzdelávania. A nielen u nás. Vo svete sú pravidelne zverejňované rôzne globálne rebríčky univerzít, organizujú sa medzinárodné porovnávacie testovania žiakov (napr. PISA). Slovenské vysoké školy si pomaly (a niektoré s veľkou nevôľou) zvykajú na každoročné hodnotenia agentúry ARRA. Naše stredné školy sa budú musieť naučiť žiť s tým, že výsledky externých maturitných skúšok budú verejné. Základné školy zasa budú posudzované podľa výsledkov Testovania 9. Čo s tým? Je to dobré? Ako by sme mali porovnávať školy?

Porovnanie je informácia

V dnešnom svete sú informácie dôležitejšie ako kedykoľvek predtým. Nie kedy si ich dokonca ceníme viac ako nejaké tovary či služby. Sú totiž dôležité pre rozhodovanie. Na druhej strane práve vďaka informáciám (presnejšie ich záplave) je dnes rozhodovanie omnoho zložitejšie ako kedysi. V každom prípade sme si však zvykli rozhodovať sa na základe dostupných informácií. **Z tohto hľadiska sú rôzne rebríčky či poradia škôl presne tým, čo dnešná doba žiada – informáciou.** Navyše jasnou, prehľadnou, zrozumiteľnou. A preto žiadanou. Rôzne porovnanie škôl môžu významne uľahčiť rozhodovanie uchádzačom o štúdium, prípadne ich rodičom. Preto sa ich určite budú dožadovať a preto je asi nereálne spoliehať sa, že práve oblasti školstva sa podarí súčasnej (globálnej) „rebríčkománii“ uniknúť. **Rozumnejšie asi bude prijať tento trend ako výraznú charakteristiku doby, v ktorej žijeme a skôr sa starať o to, aby**

Tento grafický rebríček zobrazuje výsledky 786 základných škôl, ktoré sa v novembri 2009 zúčastnili na testovaní žiakov 9. ročníka v rámci projektu KOMPARO. 24 637 deviatakov písalo test z matematiky, pre každú školu je uvedená priemerná úspešnosť všetkých jej testovaných žiakov. (Stĺpce škôl splyvajú, pretože ich je veľmi veľa.)

sme porovnanie robili metodologic-ky správne, objektívne, zmysluplne a aby z nich nebolo viac škody ako úžitku...

Kedy rebríčky škodia?

Samotná skutočnosť, že si stanovíme nejaké kritérium, zozbierame o ňom údaje na školách a tieto následne zverejníme v podobe „rebríčka“, by nemala byť problematická a už rozhodne nie škodlivá. Napokon, štátne školstvo je financované z peňazí daňových poplatníkov, ktorí preto majú právo na informácie o rôznych ukazovateľoch škôl a o výstupoch ich práce. Prinajmenšom štátne školy ako verejné ustanovizne platené zo štátneho rozpočtu teda musia strieť záujem verejnosti o isté druhy informácií a porovnaní.

Problémy začínajú vtedy, ak verejnosť rebríčky nesprávne interpretuje a vidí v nich niečo, čím v skutočnosti nie sú. Každý rebríček je totiž zostavený na základe istého konkrétneho kritéria, v lepšom prípade súboru niekoľkých kritérií. A teda porovnáva školy

iba na základe toho kritéria, nič viac. Ak však danému kritériu dostatočne nerozumiem, alebo ak ho absolutizujem a povýšim na všeobecný ukazovateľ „celkovej kvality školy“, môžem sa dopustiť vážnej dezinterpretácie rebríčka. **A práve v takejto neprimeranej interpretácii tkvie riziko akýchkoľvek porovnaní.** Som presvedčený, že keby sme sa opýtali rodičov, ktoré základné školy sú na Slovensku najlepšie, mnohí by odpovedali, že sa stačí pozrieť na výsledky Testovania 9. Kto uvažuje takto, dopúšťa sa vyššie popísanej chyby: povyšuje čiastkový parameter („výsledky žiakov 9. ročníka v teste zo S_j a Mⁿ“) na globálnu charakteristiku kvality školy.

Kvalita je otázkou kritérií

Pokiaľ by sme sa všetci zhodli na tom, že kvalitné sú tie základné školy, ktorých žiaci na výstupe výborne ovládajú slovenčinu a matematiku, nebol by s rebríčkom z Testovania 9 až taký problém. Ibaže takáto zhoda sa v spoločnosti nikdy nedosiahne. **Očakáva-**

nia, životné postoje a preferencie rodičov sú a vždy budú veľmi odlišné. (Aj preto by naše školstvo malo byť omnoho pesterjšie, pluralitnejšie a poskytovať väčší výber pedagogických koncepcií.)

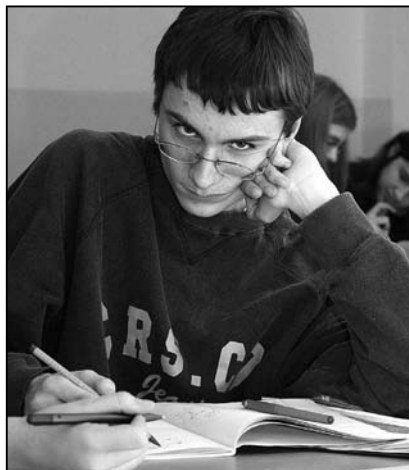
Pre niekoho môže byť omnoho dôležitejšia klíma v škole, ľudský prístup učiteľov, bezstresovosť prostredia, individuálny prístup ku žiakom, dôraz na projektové vyučovanie, na samostatnú prácu žiakov, na cudzie jazyky a pod. Pre týchto rodičov by bolo veľmi dobré, keby boli k dispozícii aj rebríčky škôl podľa rôznych iných parametrov: priemerný počet žiakov v triede, % vyučovacieho času venované projektom či samostatnej práci žiakov, priemerný počet hodín, ktoré venuje učiteľ individuálnym rozhovorom s jednotlivými žiakmi, priemerný vek a dĺžka praxe učiteľov atď.

Môže to vyznievať trochu paradoxne, ale chcem tým naznačiť, že istým liekom na nebezpečenstvo nesprávnej interpretácie niektorých rebríčkov je zverejňovanie veľkého množstva rebríčkov zostavených podľa rôznych ukazovateľov. Každá škola má silnejšie aj slabšie stránky, pričom rodič by mal mať možnosť zohľadniť tie, ktoré on považuje za dôležité. A školy, ktoré by v niektorých ukazovateľoch nedopadli dobre, by mohli argumentovať: *áno, vieme o tom, je to dané tým, že toto nie je naša priorita. My považujeme za dôležité niečo iné a v tom sme na špičke, ako vidno z iných rebríčkov.*

Čo s pridanou hodnotou?

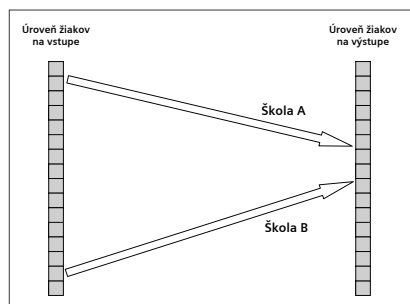
V súčasnosti u nás existujú dve veľké externé testovania: deviatiaci každoročne absolvujú povinné *Testovanie 9* a maturanti externé maturitné testy. V prípade oboch týchto testovaní hrozí nebezpečenstvo, že ich výsledky budú verejnosťou neprimerane absolutizované a interpretované ako objektívny a spoľahlivý ukazovateľ kvality škôl. Tým skôr, že obe merania

sú organizované štátom a majú teda automaticky punc „oficiálnosti“. V tejto súvislosti je však potrebné poukázať aj na ďalší problém, ktorý sprevádza vytváranie rebríčkov škôl, najmä ak ide o vzdelávacie výsledky. *Testovanie 9* aj maturity sa konajú v závere vzde-

lávacieho cyklu. Ide teda o merania na výstupe, pričom nie sú k dispozícii žiadne objektívne dáta o úrovni žiakov na vstupe. Otázka znie: **máme merať a posudzovať iba aktuálny stav na výstupe, alebo je dôležitejšie merať prírastok, teda rozdiel medzi úrovňou žiakov školy na vstupe a na výstupe?** Posudzovanie výsledkov práce škôl iba na základe výstupov môže byť značne skreslené a neobjektívne. Neberie totiž do úvahy štartovaciu pozíciu škôl, nedokáže merať pridanú hodnotu, ani to, ako jednotlivé školy využili východiskový potenciál žiakov.

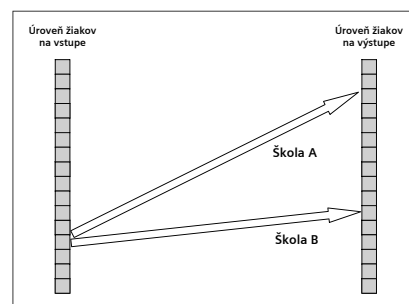
Tu je názorná ilustrácia:

Ak uskutočníme iba testovanie na výstupe, škola A sa bude javiť lepšia ako škola B. Keby sme však mali k dispozícii aj údaje o úrovni žiakov a ich vše-

obecných študijných predpokladoch na vstupe, hodnotenie by vyzeralo inak. Zistili by sme, že škola B mala na vstupe žiakov, ktorých aktuálne vedomosti a možno aj študijné predpoklady boli podstatne horšie ako v prípade školy A. Kvalitnou pedagogickou prácou však dokázala postupne posunúť svojich žiakov z „chvosta“ rebríčka niekam do stredu. Naopak škola A iba ťažila z výbornej vstupnej úrovne svojich žiakov a menej kvalitnou starostlivosťou spôsobila ich relatívny pokles v rebríčku. Aj napriek tomu jej žiaci pri výstupnom testovaní dopadli lepšie ako žiaci školy B. Ktorá z týchto dvoch škôl je teda kvalitnejšia?

Ak teda chceme posudzovať úroveň vzdelávania na jednotlivých školách aj podľa výsledkov celoplošných testovaní, mali by sme postupovať inak. Žiakov je potrebné testovať nielen na výstupe, ale aj na vstupe na príslušný stupeň vzdelávania (teda povedzme na začiatku 1. a 5. ročníka základnej školy a na začiatku 1. ročníka strednej školy). Na základe výsledkov takýchto vstupných testov by bolo možné zostaviť skupiny škôl, ktoré začínajú takpovediac na rovnakej štartovacej čiare. V rámci takto vytvorených skupín škôl by potom malo väčší zmysel porovnávať úroveň výstupov:

V takomto prípade by asi nikto nespochybnil lepšiu pedagogickú prácu učiteľov školy A.

× RNDr. Vladimír BURJAN
EXAM testing, spol. s r. o.

Interakcia je vo vyučovaní nevyhnutnosťou

Prečítajte si

Rada by som pedagógom odporučila rozsahom nevel'kú, no obsahovo podnetnú publikáciu *Interakcia vo vyučovaní*, ktorá vyšla vo vydavateľstve IRIS v roku 2009. Vypĺňa prázdne miesta v pedagogickej literatúre, nakoľko tejto téme sa doteraz na Slovensku nikto hlbšie nevenoval.

Autori E. Petlák a L. Fenyvesiová začínajú myšlienkou A. S. Makarenka, ktorá vystihuje podstatu publikácie: „Vaše vlastné chovanie je najdôležitejšie. Nemyslite si, že dieťa vychovávate len vtedy, keď s ním hovoríte, poučujete ho alebo mu rozkazujete. Vychovávate ho v každej chvíli svojho života, dokonca aj vtedy, keď nie ste doma...“. Učitelia a žiaci vstupujú každodenne do mnohorakých vzájomných vzťahov, ktoré môžu byť podnetné, ale aj opačné. Cieľom publikácie nie je iba načrtnúť teoretické pohľady na danú oblasť, ale najmä poznať realitu výchovno-vzdelávacieho procesu. Autori chcú učiteľom pomôcť pochopiť, aké dôležité je cítiť sa do roly žiaka, ktorý od nich očakáva nielen poznatky, ale aj úprimné ľudské vzťahy.

Kniha má 7 kapitol: *O vyučovaní a interakcii, Pojem a druhy interakcií, Sociálna interakcia, Pedagogicko-didaktické a psychologické pohľady na interakciu, Didaktické aspekty interakcie, Komunikácia ako interakcia, Pred záverom.*

V 1. kapitole upriamujú autori pozornosť čitateľa na dôležitosť interakcie vo výchovno-vzdelávacom procese. Vychádzajú z toho, že poznanie žiaka je základom dobrých vzťahov medzi ním a učiteľom a uvádzajú kľúčové aspekty, ktoré sú základom takýchto vzťahov. Patrí medzi ne aj školská trieda, v ktorej fungujú formálne a osobné vzťahy medzi žiakmi. Pripomínajú pedagogické konzíliá, ktoré by mohli

pomáhať dobrému poznaniu žiakov.

V 2. kapitole autori analyzujú pojem interakcia a približujú interpersonálne a medziskupinové vzťahy či vzťahy jednotlivca a skupiny. Píšu: „Učiteľ je hlavným organizátorom všetkého diania na vyučovacej hodine... Aj učiteľ je človek, na ktorého vplyvajú rôzne činitele – niektoré k činnosti prispievajú, iné ju sťažujú.“

V 3. kapitole sa autori venujú činiteľom, ktoré výrazne ovplyvňujú vzťahy medzi učiteľom a žiakmi. Opierajú sa pritom najmä o názory iných autorov, ktoré pokladajú za nosné.

Vo 4. kapitole sa autori zameriavajú na pedagogickú komunikáciu. Píšu: „Vychádzame z toho, že v dnešnej škole akoby sme sa viac sústreďovali na vedu a vedomosti žiakov, vedomosti sú na prvom mieste snáh škôl a učiteľov, žiaci sa nám akoby strácali.“ Upriamujú pozornosť čitateľov na kvalitu interakcie, ktorá má vplyv na kvalitu vzájomných vzťahov medzi žiakom a učiteľom. Upozorňujú na to, že tak, ako napreduje doba, ani školstvo nemôže stagnovať a musí sa snažiť aplikovať novšie, tvorivejšie metódy a formy, rôzne alternatívne koncepcie výučby

a informačno-komunikačné technológie.

V 5. kapitole autori konštatujú, že interakcia je najviac spojená s didaktickou stránkou vyučovacieho procesu. Dôležité je preto poznať štýly učenia žiakov a štýl práce učiteľa. Významnú úlohu zohrávajú činitele podporujúce vzájomnú interakciu učiteľ – žiak. Podnetná je schéma popisujúca tzv. *bludný interakčný kruh*. Spočíva v tom, že žiak si o sebe utvorí istý obraz, ktorý spätne pôsobí na jeho učenie.

Komunikácia ako interakcia je názov 6. kapitoly, v ktorej autori dávajú tieto dva pojmy do úzkeho súvisu. Dôležité je, aby komunikácia prispievala k interakcii a podporovala ju. Na príkladoch z praxe zdôrazňujú, že existuje podporujúca a ohrozujúca komunikácia. Pripomínajú, že u detí je potrebné budovať vieru vo vlastné schopnosti, podporovať a chváliť aj malé úspechy. Učiteľ by mal usilovať o dokonalé poznanie žiakov a pristupovať k nim podľa princípu „*ku všetkým rovnako, ale s každým inak.*“ Autori tiež porovnávajú kooperatívne, konfliktné a kompetitívne interakcie.

V záverečnej kapitole autori ponúkajú (z knihy *Učiteľ v nezvykle školskej situácii* od V. Pařížka) rôzne reálne situácie z interakčných vzťahov, ktoré môžu mať rozličný priebeh. Zdôrazňujú pedagogický takt, teda úctu ku každému žiakovi spojenú s primeranou náročnosťou a prísnosťou.

Kniha *Interakcia vo vyučovaní* je podnetným zdrojom poznatkov a praktických námetov pre začínajúcich učiteľov, učiteľov praktikov, študentov učiteľstva, ale aj pre rodičov.

× PhDr. Tatiana MAJEROVÁ
katedra pedagogiky
Ústav pedagogiky a psychológie
FHPV PU Prešov

Učíme pre život! (správa o vydarenej konferencii a pozvánka na ďalšiu)

V marci 2009 sa na trojdňovej konferencii *Učíme pre život 2009* v Kysuckom Novom Meste stretlo vyše 180 inovatívnych učiteľov, ktorí priniesli inšpirácie a nové nápady pre svojich kolegov. Hlavnými témami konferencie boli školská reforma, netradičné a inovatívne formy výučby, IKT vo vyučovaní, vzdelávanie pedagógov a možnosti financovania škôl.

Medzi najzaujímavejšie vystúpenia patrila plenárna prednáška V. Burjana s provokujúcim názvom *Keď sa žiaci neučia, treba zmeniť školy*, vďaka ktorej sme si (okrem iného) uvedomili, že školstvo sa za celé stáročia v mnohom takmer nezmenilo. Medzi ďalšie veľmi zaujímavé body programu patrilo zamyslenie docenta P. Bera na tému *Čo očakáva život od škôl* a prednáška profesora M. Zelinu (poradcu ministra školstva) na tému *Školská reforma a učenie pre život*. Pani docentka Brestenská sa spoločne s účastníkmi konferencie zamýšľala nad otázkou *Quo vadis škola 21. storočia?*

Okrem prednášok tvorili význam-

nú časť programu konferencie workshopy a burzy nápadov pre učiteľov. V rámci nich si učitelia aktívne vyskúšali moderné vyučovacie metódy na konkrétnych predmetoch, vzájomne sa inšpirovali a dodali si chuť a energiu do ďalšej práce.

Konferencia *Učíme pre život 2010*, ktorá sa bude konať opäť v Kysuckom Novom Meste v termíne od 19. do 21. marca 2010, chce nadviazať na prvý ročník. Učiteľom opäť ponúkne množstvo zaujímavých tém a prednášok. V bohatom odbornom programe vystúpia L. Bajer, R. Baranovič, P. Bero, B. Brestenská, V. Burjan, M. Kríž, M. Smreková a ďalší. Hovoriť sa bude o problémoch škôl, tvorbe kurikula, testovaní žiakov, skúsenostiach so školskou reformou a time-manážmente. Nebudú tiež chýbať diskusie a workshopy, na ktorých budú môcť účastníci načerpať inšpiráciu a energiu pre svoju ďalšiu prácu.

Mnohí učitelia robia na školách rôzne praktické aktivity, ktorými sa snažia priblížiť vyučovanie životu.

Prof. Miron Zelina hovoril v Kysuckom Novom Meste o reforme.

Práve im bude určená aj konferencia *Učíme pre život 2010*. Ďalšie informácie o nej možno nájsť na stránke www.ucimeprezivot2010.spaces.live.com. Prihlásiť sa na ňu možno na stránke www.p-mat.sk neziskovej organizácie P-MAT n. o., ktorá konferenciu organizuje (v spolupráci s ďalšími partnermi).

× Viera MARÍKOVÁ
P-MAT, n. o.

Zasurfujte si, nemčinári!

► www.canoo.net

Komplexný sprievodca nemeckou gramatikou (teória aj prax). Dá sa tu rýchlo zistiť či overiť skloňovanie, rod podstatných mien, časovanie slovies... Veľkou výhodou je, že tu nájdete slovné druhy ohýbané vo všetkých možných gramatických kategóriách. Po krátkom zaškolení je stránka vhodná aj pre študentov, ktorých nemčina zaujíma hlbšie.

► www.gutenberg.spiegel.de

Opäť nemecká stránka, ktorá ponúka službu podobnú slovenskej internetovej službe *Zlatý fond* (www.zlatyfond.sme.sk): nemecké texty od nemeckých autorov, ktoré už nie sú chránené autorskými právami.

► www.bildwoerterbuch.com

Perfektná služba od nemeckej firmy Pons. Slová sú tu prekladané obrázkami s podrobným popisom, preto

je tento druh slovníka vhodný na takmer dokonalú vizualizáciu. Dá sa dobre využiť napríklad pri príprave (žiakov aj učiteľa) na maturitné témy.

► www.schubert-verlag.de/aufgaben

Interaktívne elektronické gramatické cvičenia rozdelené podľa jednotlivých úrovní spoločného európskeho referenčného rámca. S cvičeniami možno pracovať priamo na hodinách, alebo z nich čerpať pri tvorbe vlastných úloh, písomiek, testov a pod.

► www.synonyme.woxikon.de

Synonymá k nemeckým slovám.

Tieto linky pre vás vyhľadal Mgr. Tibor Repček, učiteľ nemčiny na Evanjelickej spojenej škole v L. Mikuláši.

Zašlite nám odkazy na zaujímavé internetové stránky aj pre učiteľov iných predmetov.

Matematický klokan už má vo svete 5,5 milióna fanúšikov!

Pomaly sa blíži marec, je preto vhodná chvíľa opäť po roku pripomenúť učiteľom matematiky súťaž Matematický klokan, ktorá si našla na Slovensku mimoriadne veľký okruh priaznivcov. A nielen na Slovensku. Je to totiž medzinárodná súťaž, a to nie hocijaká.

Klokan mieri do Guinnessovej knihy rekordov

Svojím neuveriteľným (a z roka na rok rastúcim) počtom riešiteľov je najväčšou žiackou súťažou na svete a aspiruje na zápis do Guinnessovej knihy rekordov. (Na tohtoročnom valnom zhromaždení národných organizátorov sa skutočne diskutovalo aj o tejto otázke.) V marci 2009 si nad klokanovskými úlohami lámalo hlavy viac ako 5,5 milióna žiakov zo 46 krajín sveta (viď tabuľka). Sme hrdí na to, že k tomuto číslu už 16 rokov prispieva aj Slovensko. Hoci počet slovenských riešiteľov je z globálneho hľadiska nepatrný, pri zohľadnení počtu obyvateľov sa vôbec nemusíme hanbiť.

Jeden z takmer 200 riešiteľov Matematického klokana na ZŠ na Tilgnerovej ulici v Bratislave.

Hoci 22. marec 2010 (tohtoročný termín súťaže v SR) je ešte ďaleko, príprava súťaže už dávno beží na plné obrátky. V októbri sa uskutočnilo pravidelné medzinárodné stretnutie všetkých jej národných organizátorov. Jeho hosťiteľom bolo tento rok bieloruské hlavné mesto Minsk. Tieto každoročné stretnutia majú tri hlavné body programu:

- 1) Informácia jednotlivých národných organizátorov o priebehu predošlého ročníka súťaže v ich krajine.
- 2) Valné zhromaždenie asociácie *Kangourou sans frontiers (Klokan bez hraníc)*, ktorá je oficiálnym medzinárodným organizátorom súťaže.
- 3) Spoločné zostavenie súťažných testov pre ďalší ročník súťaže.

Ako vznikajú súťažné testy?

Ťažisko 5-dňového mítingu tvorí vždy príprava súťažných testov. Každá krajina zašle zhruba dva mesiace pred mítingom organizátorom stretnutia svoje návrhy otázok (v angličtine alebo francúzštine). Tí ich roztriedia a vytvoria z nich niekoľko databáz. Na stretnutí sa potom vytvorí päť pracovných skupín zodpovedajúcich jednotlivým súťažným kategóriám (Benjamin, Ecolier, Cadet, Junior a Student). V každej je 15 – 20 ľudí z rôznych krajín sveta. Ich úlohou je spomedzi niekoľkých stoviek navrhnutých úloh vybrať pre každú kategóriu 24 resp. 30, ktoré budú skutočne použité. Nie je to vôbec ľahká úloha, pretože vzhľadom na veľkú rôznorodosť jednotlivých školských systémov sú niekedy názorové rozdiely značné. Jedni presadzujú skôr ľahšie úlohy, iní ťažké, jedni skôr školské, iní viac netradičné, jedným v teste chýbajú funkcie, iným prekáža

MATEMATICKÝ
KLOKAN

Počty riešiteľov Klokana

Krajiny sú zoradené podľa percenta populácie, ktoré sa zúčastnilo na súťaži v marci 2009.

	Krajina	Počet obyvateľov	Počet súťažiacich	%
1	Slovensko	2 050 000	98 318	4,80
2	Česká rep.	10 476 000	304 970	2,91
3	Litva	3 349 000	68 279	2,04
4	Rakúsko	8 355 000	162 536	1,95
5	Slovensko	5 417 000	77 763	1,44
6	Rusko	141 909 000	1 829 443	1,29
7	Bielorusko	9 671 000	112 002	1,16
8	Nemecko	81 882 000	804 165	0,98
9	Arménsko	3 230 000	30 571	0,95
10	Moldavsko	3 567 000	33 667	0,94
11	Estónsko	1 340 000	12 043	0,90
12	Ukrajina	46 011 000	385 249	0,84
13	Švédsko	9 331 000	73 120	0,78
14	Rumunsko	21 498 000	164 847	0,77
15	Poľsko	38 100 000	283 453	0,74
16	Chorvátsko	4 435 000	29 411	0,66
17	Venezuela	28 585 000	142 381	0,50
18	Francúzsko	65 073 000	322 000	0,50
19	Holandsko	16 586 000	80 000	0,48
20	Macedónsko	2 022 000	9 447	0,47
21	Maďarsko	10 031 000	37 490	0,37
22	Kazachstan	15 776 000	56 951	0,36
23	Katalánsko	7 364 000	24 273	0,33
24	Fínsko	5 351 000	17 206	0,32
25	Gruzínsko	4 385 000	14 000	0,32
26	Belgicko	10 754 000	26 626	0,25
27	Írán	74 196 000	176 825	0,24
28	Srbsko	9 850 000	18 333	0,19
29	Švajčiarsko	7 761 000	14 174	0,18
30	Nórsko	4 849 000	7 663	0,16
31	Cyprus	794 000	1 092	0,14
32	Paraguay	6 349 000	8 451	0,13
33	Portoriko	3 982 000	3 647	0,09
34	Taliano	60 200 000	49 987	0,08
35	Grécko	11 260 000	7 828	0,07
36	Mexiko	10 755 000	7 000	0,06
37	Mongolsko	2 671 000	892	0,03
38	Pakistan	168 194 000	37 000	0,02
39	Španielsko	45 967 000	9 344	0,02
40	Kirgizsko	5 482 000	1 099	0,02
41	Bulharsko	7 606 000	1 450	0,02
42	Ekvádor	14 094 000	1 067	0,01
43	V. Británia	61 634 000	4 306	0,01
44	Kanada	33 874 000	1 092	0,00
45	Brazília	192 180 000	3 103	0,00
46	USA	308 147 000	2 800	0,00

kombinatorika... Diskusie sú niekedy dlhé, občas aj emotívne a účastníci z desiatok krajín sveta v nich niekedy idú až na hranice svojich jazykových možností ☺. Nakoniec ale vždy dôjde k dohode a delegáti odlietajú domov s oficiálnou anglickou verziou testov na CD. Národní koordinátori následne úlohy preložia do svojich jazykov a urobia sa v nich potrebné formulačné úpravy. V tejto fáze majú jednotlivé krajiny právo nahradiť zopár úloh v každom teste, aby ho lepšie prispô-

sobili národnému matematickému kurikulu. Treba otvorene povedať, že slovenskí organizátori túto možnosť každoročne plne využívajú, a to predovšetkým na zníženie náročnosti testov. Sme totiž presvedčení, že Matematický klokan by mal plniť najmä motivačnú funkciu, a mal by teda byť dostupný širokej skupine žiakov, nielen matematickým talentom. Tým je určená Matematická olympiáda a viaceré korešpondenčné semináre.

Ako na to?

Začiatkom januára dostalo viac ako 2 000 škôl od organizátorov úvodné materiály a návod, ako prihlásiť žiakov do súťaže. Materiály si možno bezplatne vyžiadať e-mailom na klokan@exam.sk alebo telefonicky na 02/ 6381 2689, 6382 4952 (Mgr. Ivana Viskupová). Všetky informácie nájdete aj na webovej stránke súťaže www.matematickyklokan.sk. **Žiakov možno prihlasovať do 10. 2.**

A čo za to?

Vieme, že učitelia takéto aktivity nerobia pre peniaze. Ale aj tak si myslíme, že si ich zaslúžia. EXAM ako jeden z mála organizátorov sťažuje učiteľov za spoluprácu odmeňuje. **V tomto šk. roku sa odmeny výrazne zvýšili, v prípade Klokana dokonca o 100 %!** A nielen to: po novom majú nárok na garantovanú (nežrebovanú) odmenu aj učitelia, ktorí prihlásia menej žiakov.

Tu je zopár vľajších úloh. Trúfli by ste si na ne?

Štyri palice majú osem koncov. Koľko koncov má šesť a pol palice?

- A) 14 B) 13 C) 12 D) 11 E) 9

Výtahom môže ísť naraz buď 12 dospelých, alebo 20 detí. Najviac koľko detí by sa mohlo zviezť s deviatimi dospelými?

- A) 3 B) 4 C) 5 D) 6 E) 8

Súčin štyroch rôznych prirodzených čísel je 100. Aký je ich súčet?

- A) 18 B) 17 C) 15 D) 14 E) 10

Kalendár aktivít pre školy

Dôležité termíny pre šk. koordinátorov súťaží a projektov spoločnosti EXAM.

JANUÁR 2010	EXAM zverejní na internete výsledky žiakov v súťaži EXPERT – geniality show .	FEBRUÁR 2010	Zapojené školy dostanú diplomy a ceny pre súťažiacich v súťaži EXPERT – geniality show .
JANUÁR 2010	Zapojené školy dostanú výsledky 2. kola a zadania úloh 3. kola súťaží MAKSÍK a MAKS .	MAREC 2010	Zapojené školy dostanú výsledky 3. kola a zadania úloh 4. kola súťaží MAKSÍK a MAKS .
JANUÁR 2010	Zapojené školy dostanú diplomy a ceny pre súťažiacich v súťaži VŠETKOVEDKO .	MAREC 2010	Zapojené školy dostanú zásielku s testami súťaže MATEMATICKÝ KLOKAN .
JANUÁR 2010	Základné a stredné školy dostanú materiály k súťaži MATEMATICKÝ KLOKAN .	MAREC 2010	22.3. sa na prihlásených základných a stredných školách uskutoční súťaž MATEMATICKÝ KLOKAN .
FEBRUÁR 2010	Do 8.2. musia školskí koordinátori súťaží MAKSÍK a MAKS odoslať organizátorom odpovede 3. kola.	MAREC 2010	Riaditelia základných škôl dostanú ponuku na otestovanie žiakov 6. a 8. ročníka v rámci projektu KOMPARO .
FEBRUÁR 2010	Do 10.2. môžu základné a stredné školy prihlasovať žiakov do medzinárodnej súťaže MATEMATICKÝ KLOKAN .	MAREC 2010	Do 18.3. sa môžu základné školy prihlasovať na testovanie žiakov 6. a 8. ročníka v rámci projektu KOMPARO .

Ktoré témy sú záväzné pre maturantov z anglického jazyka v tomto šk. roku?

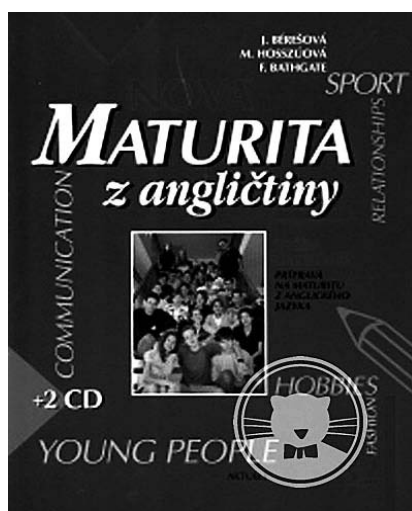
Podnetom pre napísanie tohto príspevku je môj pocit neistoty v súvislosti s požiadavkami na maturantov z anglického jazyka v tomto školskom roku. V tejto oblasti panuje mnoho nejasností. Dal som si tú námahu a dôkladne som porovnal tri zoznamy tzv. maturitných tém, s ktorými sa študenti môžu bežne stretnúť v knihupec-tvách, v učebniciach J. Bérešovej a na stránkach Štátneho pedagogického ústavu. Niektoré témy sa vo všetkých troch verziách viac-menej zhodujú, v iných sa však vyskytujú rozdiely a nezrovnalosti. A isté témy v niektorých zoznamoch úplne chýbajú!

Za osobitné povšimnutie stojí napríklad téma Slovensko. Pôvodne neobsahovala históriu, teraz je tam opäť. Dodnes si pamätám viaceré semináre lektorované osobne pani Bérešovou, ktorá zastávala názor (a mnohí, vrátane mňa, ho prijímali s radosťou), že je potrebné odbúrať memorovanie, aby sa žiaci neučili témy naspamäť. Jednou z prvých tém „na odstrel“ bola, prirodzene, história. (Pripomínam, že pred novou maturitou sa preberala a skúšala aj história a geografia USA a Veľkej Británie a v menšom rozsahu Kanady, Austrálie a Nového Zélandu.)

„Keďže mi nie je ľahostajné, čo sa v našom školstve deje, rád by som o veciach hovoril. Lenže ako, keď nik nepočúva?“

Spomínam tiež na semináre v rokoch 2007 a 2008, na ktorých často zaznievala počas prestávok na chodbách otázka, či niektorá téma, najčastejšie *Knihla - priateľ človeka*, „platí“. Ve-

rím, že by sa boli našli školy, ktoré ju ani nemali v maturitných zadaniach. Argumenty typu „*veď to je v knihe od Bérešovej, tak asi áno*“ sú medzi učiteľskou verejnosťou nezdravo rozšírené, čo považujem za zarážajúce. Svedčí to o tom, ako málo sú učitelia naučení opierať sa o legislatívu a samostatne kriticky zvažovať rôzne „poplašné správy“. Naopak sú naučení robiť presne to, čo im povie metodik na seminároch, vedúci PK či zástupca riaditeľa.

V snahe urobiť si vo veci jasno, napísal som na ŠPÚ email. Reakcie som sa nedočkal. Som sklamaný, pretože na svoje predošlé emaily som odpovede dostal. No som aj znepokojený, pretože stále nedokážem svojim žiakom odpovedať na ich oprávnené otázky. Pritom som sa pýtal na celkom jednoduchú vec: ktorý zoznam tém je záväzný pre maturantov z anglického jazyka v tomto školskom roku?

Keďže mi nie je ľahostajné, čo sa v našom školstve deje (zatiaľ, no energie rýchlo ubúda), rád by som o veciach hovoril. Lenže ako, keď nik

nepočúva? Vravím si, že možno neodpovedajú, lebo sami nemajú jasno. V tomto presvedčení ma utvrzuje niekoľko skutočností. Po prvé: samotné názvy záväzných dokumentov a ich obsah. Napríklad po kliknutí na odkaz Katalóg cieľových požiadaviek na stránke ŠPÚ sa otvorí dokument s názvom Cieľový vzdelávací štandard. Pritom pod odkazom Vzdelávacie štandardy sa naozaj ukrýva Vzdelávací štandard, ktorý obsahom a štruktúrou na 80 % kopíruje cieľové požiadavky. Po druhé: nekompletná pedagogická dokumentácia pre všetky stupne a typy škôl na stránke ŠPÚ, kde sú cieľové požiadavky iba pre 4-ročné gymnáziá. Nie je však jasné, či sa podľa nich maturuje v tomto školskom roku. Po tretie: umŕtvenie činnosti metodických centier, ktoré je ťažko pochopiteľné v období rozbiehania reformy a budovania systému kreditového vzdelávania. Učitelia v praxi prirodzene očakávajú od metodických centier odbornú pomoc. Veď to boli práve tieto centrá, kto školil predsedov predmetových maturitných komisií (PMK) z cudzích jazykov, na čo sa minulo veľa prostriedkov z fondov EÚ. Osobne som také školenie absolvoval kvôli certifikátu dvakrát. Ako certifikovaný predseda PMK by som mal posúdiť zhodu maturitných zadaní s... s čím vlastne? Rád by som mal v danej záležitosti jasno, aby som so svojimi žiakmi prebral všetko potrebné učivo. Verím, že kompetentní včas uvedú veci na pravú mieru.

× Luboš TEJBUS
stredoškolský učiteľ angličtiny

Zaujala vás Dobrá škola? Odporučte ju ďalej!

Všetky čísla *Dobrej školy* si možno bezplatne stiahnuť (ako PDF) zo stránky www.exam.sk/index.php?id=exam_dobra_skola

Európsky jazykový certifikát – známy i neznámy

Certifikácia jazykových kompetencií na Slovensku stále nie je príliš rozšírená ani populárna. Medzinárodný certifikát nie je podmienkou prijatia do zamestnania či na štúdium. Prvou lasto- vičkou v tejto oblasti je vyhláška MŠ SR, ktorá umožňuje náhradu maturitnej skúšky z cudzieho jazyka medzinárodne uznávaným certifikátom. Jedným z certifikačných systémov, ktoré vyhláška uznala, sú aj Európske jazykové certifikáty.

Európske jazykové certifikáty – telc (the european language certificates) sa na našom vzdelávacom trhu objavili v roku 2002. Ide o produkt rovnomennej inštitúcie – telc GmbH, ktorá je spolu s Goetheho a Rakúskym inštitútom organizátorom najznámejšej skúšky z nemeckého jazyka – Zertifikat Deutsch. Kvalita a rozsah testovacieho systému boli podnetom, aby Akadémia vzdelávania prijala ponuku zahraničného partnera a stala sa licenčným a testovacím centrom Európskych jazykových certifikátov na Slovensku.

Uznávané v Európe i vo svete

Zatiaľ čo *telc* sa do slovenského povedomia dostáva iba postupne, v zahraničí je to známy a žiadaný certifikačný systém. Skúšky na najznámejšie Európske jazykové certifikáty *telc English B1*, *telc English B2*, *Zertifikat Deutsch (telc Deutsch B1)* a *telc Deutsch B2* sa vykonávajú vo vyše 330 testovacích centrách.

Európske jazykové certifikáty poznajú a akceptujú zamestnávateľia, obchodné a priemyselné komory i vysoké školy v Nemecku, Rakúsku, Švaj-

čiarsku, ale i v ďalších krajinách EÚ a najnovšie i v Ázii a v Južnej Amerike. Napríklad u našich susedov v Česku, Poľsku a v Maďarsku sú uznané ako náhrada maturity aj ako „vstupenka“ na vysokú školu. Dobrou správou je, že ani Slovensko nestojí v tomto trende bokom a *Zertifikat Deutsch (telc Deutsch B1)* a *telc Deutsch B2* sú vyhláškou MŠ SR č. 405/2009 Z. z. uznané ako náhrada maturitnej skúšky z cudzieho jazyka.

Pestrá škála ponuky

Európske jazykové certifikáty reagujú na požiadavky trhu veľmi flexibilne. Certifikáty na stupni B1 a B2 sú odporúčané kandidátom v oblasti štátnej a verejnej správy, malého a stredného podnikania, remesiel a služieb. Certifikát *telc Deutsch A2+* je vhodný pre študentov učňovských škôl. Tí, ktorí potrebujú preukázať jazykové kompetencie v rámci svojho pracovného zaradenia, môžu získať *Zertifikat Deutsch für den Beruf (telc Deutsch B2 Beruf)*. Pre „tínedžerov“ sú k dispozícii testy na certifikát *telc English School B1* a *Zertifikat Deutsch (telc Deutsch B1 Schule)*, ktoré zohľadňujú špecifiká tejto vekovej kategórie a sú vhodnou motiváciou pre ďalší rozvoj ich jazykových schopností. Odpoveďou na požiadavku testovať vysoký stupeň jazykových kompetencií zo strany vysokých škôl a zamestnávateľov sú skúšky *telc English C1* a *telc Deutsch C1*.

Neprehliadnuteľným pozitívom Európskych jazykových certifikátov je tiež skutočnosť, že okrem angličtiny a nemčiny sú v ponuke aj skúšky z ďalších európskych jazykov na rôznych vedomostných stupňoch, ktoré pripravujú výlučne experti z krajiny, kde sa testovaným jazykom hovorí.

Dôraz na praktické ovládanie jazyka

Európske jazykové certifikáty *telc English B1, B2* a *telc Deutsch B1, B2* overujú praktické ovládanie jazyka, preto sú koncipované striktnie komunikatívne. V písomnej časti skúšok kandidát v stanovenom čase preukáže na rôznych textových druhoch schopnosť rozumieť autentickému písanému a počúvanému slovu a písomne reagovať na podnet (e-mail, list, inzerát). Ovládanie gramatiky a slovnej zásoby sa tiež testuje v kontexte. Kandidát pritom vyberá správny tvar a výraz z predloženej ponuky. Ústna skúška preveruje schopnosť viesť monológ aj dialóg s iným kandidátom (v závislosti od vedomostného stupňa). Kým monológ je zvyčajne prezentáciou vlastnej osoby, prečítaného diela, filmu či navštíveného podujatia, cieľom dialógu je viesť rozhovor na určenú tému, informovať, vymeniť si názory či argumentmi presvedčiť partnera.

Na záver

S príchodom zahraničných firiem na Slovensko, s otváraním sa pracovného trhu v susednom Rakúsku najmä v oblasti sociálnych služieb, i s rastúcou ponukou práce a štúdiá v zahraničí, rastie potreba adekvátnej jazykovej prípravy i záujem o dokumenty potvrdzujúce praktické ovládanie cudzieho jazyka. Akadémia vzdelávania ako stredisko jazykovej prípravy a zároveň licenčné testovacie centrum *telc* dokáže v tejto oblasti uspokojiť potreby záujemcov zo všetkých oblastí.

× Mgr. Mária KOLLÁRIKOVÁ
Akadémia vzdelávania Bratislava

Nájsi chybu

Jedes Jahr melde ich mich für einen Deutschkurs an.

Každý rok sa zapisujem do kurzu nemčiny v Akadémii vzdelávania.

Ich will mich für einen Deutschkurs anmelden.

Chcem sa zapísať do kurzu nemčiny v Akadémii vzdelávania.

Morgen melde ich mich für einen Deutschkurs an.

Zajtra sa zapíšem do kurzu nemčiny v Akadémii vzdelávania.

Gestern habe ich mich für einen Deutschkurs angemeldet.

Včera som sa zapísal do kurzu nemčiny v Akadémii vzdelávania.

Bist du schon für den Deutschkurs angemeldet?

Už si zapísaný do kurzu nemčiny v Akadémii vzdelávania?

Wann bist du für den Deutschkurs angemeldet worden?

Kedy ťa zapísali do kurzu nemčiny v Akadémii vzdelávania?

Mein Freund hat auch vor, sich für einen Deutschkurs anzumelden.

Môj priateľ tiež plánuje, že sa zapíše do kurzu nemčiny v Akadémii vzdelávania.

Er hätte schon längst für einen Deutschkurs angemeldet werden sollen.

On už mal byť dávno zapísaný do kurzu nemčiny v Akadémii vzdelávania.

Nachdem ich mich für den Deutschkurs angemeldet hatte, besorgte ich mir das Lehrbuch.

Keď som sa zapísal do kurzu nemčiny v Akadémii vzdelávania, zaobstaral som si učebnicu.

Helga sagte, sie hätte sich für einen Deutschkurs angemeldet.

Helga povedala, že sa vraj zapísala do kurzu nemčiny v Akadémii vzdelávania.

Montags und mittwochs kann man ihn am Abend nie zu Hause finden. Er wird sich wohl für einen Deutschkurs angemeldet haben.

V pondelok ani v stredu večer ho človek nikdy nenájde doma. Asi sa zapísal do kurzu nemčiny v Akadémii vzdelávania.

a vyhraj Londýn

AKADÉMIA VZDELÁVANIA

kurzy na www.aveducation.sk

Občasník *Dobrá škola* vydáva spoločnosť EXAM testing, spol. s r. o., P. O. Box 215, Vranovská 6, 854 02 Bratislava 5. Tel.: 02/ 63 81 26 89, 63 82 49 52, 63 53 67 15. Fax: 02/ 63 83 44 24. E-mail: dobraskola@exam.sk, web: www.exam.sk
Evidenčné číslo MK SR: 3814/09, ISSN 1338-0338.

Toto číslo (03) vyšlo v januári 2010 v náklade 15 000 ks a bolo bezplatne distribuované do viac ako 2 000 základných a stredných škôl. Všetky čísla *Dobrej školy* si možno bezplatne stiahnuť (vo formáte PDF) zo stránky www.exam.sk.